

2011. október 11., 13:00

Széchenyi István Gimnázium, Sopron

Karátson Dávid

tanszékvezető egyetemi docens,
ELTE Természetföldrajzi Tanszék

Karátson Dávid 1964-ben született Budapesten. 1983-ban érettségizett a Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Gimnáziumban. Az ELTE biológia-földrajz szakán szerzett biológia-földrajz tanári diplomát geomorfológia ágazati képzéssel, 1989-ben. 1995-ben summa cum laude minősítéssel szerezte meg a PhD fokozatot, majd 2008-ban az MTA doktora lett. 1992 óta tanít az ELTE Természetföldrajzi Tanszékén, 2007 óta tanszékvezető.

Elyert több hazai és külföldi kutatói ösztöndíjat. Fulbright-ösztöndíjasként 9 hónapot töltött az USA-beli Arizonában, Humboldt-ösztöndíjasként pedig 18 hónapot a németországi Göttingenben. Részt vett számos tudományos projektben, melyek a Kárpátok hazai és határon túli vulkáni hegységeinek kutatásával foglalkoztak. Tudományos munkája elismeréseként számos díjjal jutalmazták, többek között 5 alkalommal kapott Szádeczky Kardoss Elemér-díjat 1991 és 2000 között.

Az előadás címe: Vulkánkitörések, vulkánveszélyek

Kivonat:

A vulkánok működése, habár földtörténeti léptékben lecsengőben van, Földünk számos vidékén ma is a **mindennapi jelenségek**, egyben **veszélyek** közé tartozik. A vulká-

ni aktivitással, magukkal a tűzhányókkal igen sokféleképpen lép kapcsolatba az ember. Az aktív tűzhányókon zajló folyamatokat **újabb és újabb módszerekkel** tanulmányozhatja (akár kitörés közben vagy azt követően, **távérzékeléses** módszerekkel vagy **helyszíni észleléssel**, pl. **kőzet- és gázmintavétellel**), **veszélyességük** alapján besorolhatja őket (lásd a vulkánobszervatóriumok weboldalát, www.wovo.org), a kutatók **előrejelezhetik** a vulkánok működését, térképen kijelölhetik **hatásterületüket**, ezzel is segítve a hatóságokat az óvintézkedések meghozatalában. Ha a **vulkáni talajokra**, a számos céllal felhasználható **lávaközetekre**, **tufákra**, **vulkáni ásványokra**, a vulkáni működéshez kapcsolódó **ércekre** gondolunk, vagy a földtörténeti régmúlt, sőt közelmúlt kitöréseinek **éghajlatmódosító** szerepére, elmondhatjuk, hogy a vulkánok környezetre gyakorolt közvetlen és közvetett hatásai szinte **valamennyi tudományterületet, sőt a mezőgazdaság, az ipar, a társadalom egészét** érintik.

A közelmúltban (2010 tavaszán) fél Európa légiközlekedését megbénította egy izlandi vulkán, az **Eyjafjalla** viszonylag kisméretű kitörése, csupán mert a tűzhányóból kiáramló hamufelhőt – már jelentősen kihígulva – a szél Nyugat-Európa fölé sodorta, és a hatóságok nem voltak felkészülve a valójában jelentéktelen veszély kezelésére. Ugyanazon év végén az indonéziai **Merapi** vulkán követelt több tucat áldozatot; itt a jól ismert robbanásos vulkán ún. izzófelhőji jelentette veszéllyel nemcsak a tudósok, hanem a helyi hatóságok is évtizedek óta tisztában vannak, ám a termékeny talajon kialakult, sűrűn lakott térség gyakorlatilag lehetetlenné teszi az óvintézkedések foganatosítását. E példák világosan jelzik, hogy a tudománynak nemcsak a vulkánok és a vulkán okozta **veszélyek megismerése**, hanem a **megismertetése** is fő feladatai közé tartozik.

Ha tetszett az előadás, kattints a facebookon a „Találkozz tudósokkal – meet the scientist” oldalra!